

RAPORT ZESPOŁU DORADCZEGO

I. Nazwa szkoły zawodowej:

**Technikum nr 2 w Zespole Szkół Agropresiębiorczości im. Szkół
Podchorążych Rezerwy w Zambrowie**

II. Nazwa zawodu: Technik handlowiec

III. Skład Zespołu Doradczego:

Przewodnicząca Zespołu Doradczego:

1. Prof. AŁ. dr hab. Cecylia Sadowska-Snarska – Członek ZAD

Członkowie:

2. Prof. UwB dr hab. Grażyna Michalczuk - ekspert ds. rynku pracy
3. Dr Anna Szafranek (UwB) - ekspert ds. uczniowskich
4. Dr Andrzej Kondej (UwB) – ekspert (przedstawiciel pracodawców)

**POZIOM DOSTOSOWANIA ANALIZOWANEGO ZAWODU DO POTRZEB
RYNKU PRACY I PRACODAWCÓW**

Obszar dostosowania	Stopień dostosowania kształcenia w analizowanym zawodzie do potrzeb rynku pracy i pracodawców ¹		
	Wyróżniający	Pozytywny	Wymagający doskonalenia
1. Analizowany kierunek kształcenia i jego program nauczania uwzględniają współczesne trendy rozwojowe, odpowiadają potrzebom rynku pracy, są zgodne z dokumentami strategicznymi woj. podlaskiego		X	
2. Pracodawcy są włączeni w proces projektowania, realizacji i oceny efektów uczenia się w zawodzie		X	
3. Szkoła prowadzi skuteczną politykę kadrową		X	
4. Szkoła dysponuje infrastrukturą dydaktyczną umożliwiającą realizację programu i osiągnięcie przez uczniów zakładanych efektów uczenia się w kontekście nowych trendów rozwojowych, potrzeb rynku pracy i pracodawców		X	
5. Szkoła zapewnia uczniom wsparcie w procesie uczenia się i wchodzenia na rynek pracy		X	

¹ **Wyróżniający** (W), oznaczający poziom, który w sposób szczególny **wyróżnia się** na tle innych szkół, może stanowić wzór/przykład do naśladowania (dobra praktyka); **Pozytywny** (P), oznaczający poziom, który stanowi **potwierdzenie** spełniania kryteriów; **Wymagający doskonalenia** (WD), oznaczający poziom, który zawiera elementy **zalecane** do poprawy. W szkole, w której zostaną zidentyfikowane dobre praktyki, zostanie przyznany **Certyfikat Doskonałości Kształcenia**.

I. Analizowany kierunek kształcenia i jego program nauczania uwzględniają współczesne trendy rozwojowe, odpowiadają potrzebom rynku pracy i są zgodne z dokumentami strategicznymi woj. podlaskiego

- 1.1. Szkoła podejmuje kształcenie w zawodzie dopasowanym do istniejącego i prognozowanego zapotrzebowania w skali regionalnej², w tym z uwzględnieniem zawodów przyszłości, w tym Przemysłu 4.0.
- 1.2. Kształcenie odbywa się w zawodzie zgodnym ze strukturą kluczowych gałęzi gospodarki w skali regionalnej, w tym ze strukturą zawodową inteligentnych specjalizacji w woj. podlaskim³.
- 1.3. Program nauczania w zawodzie tworzony/modyfikowany jest z uwzględnieniem wyników rozpoznania aktualnych i prognozowanych potrzeb rynku pracy, zapewniający uczniom możliwości rozwijania umiejętności związanych z zieloną i cyfrową transformacją.
- 1.4. W programie nauczania uwzględnione są kwestie z zakresu zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu.
- 1.5. Szkoła dokonuje analizy wyników egzaminów zawodowych, szczególnie w części praktycznej⁴, a wyniki wykorzystuje w procesie kształcenia⁵.
- 1.6. Szkoła analizuje dane z monitoringu karier absolwentów⁶, a wyniki wykorzystuje w procesie kształcenia.

1. Poziom dostosowania: POZYTYWNY

2. Opis potencjału szkoły:

Kierunek dostosowany do wymogów przyszłego rynku pracy i potrzeb gospodarki regionu podlaskiego. Nie jest on ujęty w zawodach przyszłości, to jednak jest to zawód, który związany jest niemal z każdą dziedziną gospodarki. Determinuje to potrzebę dalszego kształcenia w województwie podlaskim w zawodzie technik handlowiec, z uwzględnieniem realnego zapotrzebowania ze strony pracodawców.

² Zgodnie z doroczną prognozą Ministra Edukacji Narodowej zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy (<https://www.gov.pl/web/edukacja/prognoza-zapotrzebowania-na-pracownikow-w-zawodach-szkolnictwa-branzowego>).

³ Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 (https://strategia.wrotapodlasia.pl/pl/strategia_rozwoju_wojewodztwa_podlaskiego_2030/) oraz Planem rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego 2021-2027+ RIS3 2027+ (https://rpo.wrotapodlasia.pl/pl/dowiedz_sie_wiecej_o_programie/zapoznaj_sie_z_prawem_i_dokument/plan-rozwoju-przedsiębiorczosci-w-oparciu-o-inteligentne-specjalizacje-wojewodztwa-podlaskiego.html).

⁴ Należy przedstawić dane o wynikach egzaminu zawodowego w oparciu o dane CKE.

⁵ Zgodnie z Art. 122a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.) szkoła około 20%-30% puli godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych może przeznaczyć na dostosowanie kształcenia do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy, m.in. poprzez nabywanie dodatkowych umiejętności, przygotowanie do uzyskania dodatkowych uprawnień lub certyfikowanej kwalifikacji rynkowej.

⁶ Zgodnie m.in. z danymi z monitoringu karier absolwentów publicznych i niepublicznych szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych (<https://www.gov.pl/web/edukacja/monitoring-karier-absolwentow-publicznych-i-niepublicznych-szkol-ponadpodstawowych3>)

Zgodnie z doroczną prognozą Ministra Edukacji Narodowej zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy⁷ publikowaną przez MEN, zawód technik handlowiec jest w grupie zawodów dla których jest prognozowane **umiarkowane zapotrzebowanie na pracowników w woj. podlaskim w perspektywie najbliższych lat.**

Na podstawie przeglądu dostępnych badań i literatury przedmiotu w raporcie „Analiza spójności oferty kształcenia szkół zawodowych w województwie podlaskim z wymogami przyszłego rynku pracy z uwzględnieniem trendów w zakresie zawodów przyszłości”⁸ wyodrębniono branże, w których przewiduje się największe zapotrzebowanie na pracowników w skali krajowej w najbliższych latach i zawody, które z dzisiejszej perspektywy można uznać za zawody przyszłości i oczekiwać, że zapotrzebowanie na wskazane zawody będzie w najbliższym czasie wzrastać. Co prawda technik handlowiec nie został zidentyfikowany w tej grupie, jednak jest to zawód poszukiwanym na rynku pracy, to niewątpliwie zawód z przyszłością.

Jest to zawód, który charakteryzuje się dynamiką i nieustannym dostosowywaniem do aktualnych warunków rynkowych. Jednym z najważniejszych aspektów przyszłości zawodu handlowca jest zwiększona integracja z nowoczesnymi technologiami. Automatyzacja procesów sprzedażowych, wykorzystanie sztucznej inteligencji do analizowania danych klientów oraz narzędzi CRM stają się standardem. Ponadto rozwój e-handlu determinuje konieczność ciągłego kształcenia kadr w tym obszarze.

Ze statystyk Ministerstwa Edukacji Narodowej wynika, że ten kierunek kształcenia należy do grupy kierunków, w których kształcenie odbywa się w województwie podlaskim w większości powiatów. Liczba uczniów kształcących się w zawodzie technik handlowiec w latach 2020-2023 utrzymywała się w kolejnych latach na zbliżonym poziomie. W roku 2023 obserwowany jest wzrost liczby uczniów.

Tabela 1.

Liczba absolwentów i uczniów kształconych w zawodzie technik handlowiec w latach 2021-2023

Liczba absolwentów			Liczba uczniów
2020-2021	2021-2022	2022-2023	Stan na 30.09.2023 r.
119	124	100	633

Źródło: Analiza spójności oferty kształcenia szkół zawodowych w województwie podlaskim z wymogami przyszłego rynku pracy z uwzględnieniem trendów w zakresie zawodów przyszłości (2024), K. Leszczewska (red.), Akademia Łomżyńska.

Z danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży wynika, że w 2024 roku do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje (HAN.01. i HAN.02.) wyodrębnione w zawodzie technik handlowiec przystąpiło w kwalifikacji HAN.01. - 147 osób a w kwalifikacji HAN.02. - 104 osoby. Dyplom

⁷ Obwieszczenie Ministra Edukacji dnia 24 stycznia 2024 r. w sprawie prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy, Monitor Polski, Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej, poz. 85, Warszawa 30 stycznia 2024 r.

⁸ Analiza spójności oferty kształcenia szkół zawodowych w województwie podlaskim z wymogami przyszłego rynku pracy z uwzględnieniem trendów w zakresie zawodów przyszłości (2024), K. Leszczewska (red.), Akademia Łomżyńska.

potwierdzający uzyskanie kwalifikacji w 2024 r. uzyskało 147 osób w kwalifikacji HAN.01. i 89 osób w kwalifikacji HAN.02.⁹

Ze statystyk Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku dotyczących bezrobotnych i ofert pracy według zawodów i specjalności za 2024 r. wynika, że bezrobotni w zawodzie technik handlowiec w województwie podlaskim stanowili liczną grupę.¹⁰ Jest to jednak zróżnicowane biorąc pod uwagę lokalne rynki pracy.

Tabela 2.

Bezrobotni oraz wolne miejsca pracy za 2024 rok w zawodzie technik handlowiec w województwie podlaskim

Wyszczególnienie	Zarejestrowani bezrobotni		Bezrobotni absolwenci (do 12 miesięcy od ukończenia nauki)		Liczba ofert pracy w ciągu roku
	w ciągu roku	według stanu na koniec roku	w ciągu roku	na koniec roku	
Województwo podlaskie	201	121	28	8	0
Zambrów	13	5	0	0	0

Źródło: Opracowanie na podstawie Bezrobotni i oferty pracy według zawodów i specjalności za 2024 r., <https://wupbialystok.praca.gov.pl/statystyki-dotyczace-bezrobotnych-i-ofert-pracy> dostęp z dnia 27.01.2025 r.

Na koniec 2024 roku w województwie podlaskim było zarejestrowanych 121 osób bezrobotnych, w tym 8 osób, to bezrobotni absolwenci do 12 miesięcy od ukończenia nauki. Biorąc pod uwagę liczbę zarejestrowanych bezrobotnych w ciągu roku, prawie połowa z nich znalazła pracę. Natomiast w Zambrowie były zarejestrowanych w ciągu roku 13 osób a na koniec roku zaledwie 5 osób. Nie było zarejestrowanego bezrobotnego absolwenta do 12 miesięcy od ukończenia nauki. Oznacza to, że absolwenci znajdują zatrudnienie na lokalnym rynku pracy. Ponadto brak ofert w urzędzie pracy oznacza, że firmy same są w stanie znaleźć pracowników w tak pożądanym zawodzie jak technik handlowiec.

Wyniki IX edycji badania Barometr zawodów dla województwa podlaskiego obrazujące, jak będzie się kształtowała relacja między popytem na pracowników i podażą pracowników w poszczególnych zawodach w 2024 r. na regionalnym rynku pracy uwiadcniają, że w grupie pracowników sklasyfikowanych jako sprzedawcy i kasjerzy (w grupie tej znajduje się zawód technik handlowiec) w zdecydowanej większości powiatów województwa podlaskiego występuje równowaga¹¹. Natomiast w powiecie bielskim, hajnowskim i sokólskim występuje deficyt tych osób na rynku pracy.

⁹ Informacja o wynikach egzaminu zawodowego - 2024 r.; dostęp on-line: https://www.oke.lomza.pl/images/pliki/zaw_formula_2019/2024/sprawozdanie_zawodowe_f2019_2024_podlaskie.pdf dostęp z dnia 12.01.2025

¹⁰ <https://wupbialystok.praca.gov.pl/statystyki-dotyczace-bezrobotnych-i-ofert-pracy> dostęp z dnia 12.01.2025

¹¹ Barometr Zawodów 2024, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, M. Wasilewska (red.).

Opracowany program nauczania na kierunku technik handlowiec opiera się na podstawie programowej kształcenia zawodowego - 2019¹². Opracowane programy nauczania poszczególnych przedmiotów zawierają własne modyfikacje autorskie, często wychodzące poza zakres treści kształcenia, który jest ustalony w podstawie programowej. Programy nauczania poszczególnych przedmiotów są modyfikowane z uwzględnieniem wyników rozpoznania aktualnych i prognozowanych potrzeb rynku pracy, zapewniając przy tym możliwość rozwijania umiejętności związanych z zieloną i cyfrową transformacją. W przypadku kierunku technik handlowiec istotne znaczenie ma rozwijanie umiejętności związanych z cyfrową transformacją. Przykładem jest intensywnie rozwijający się e-commerce. Automatyzacja procesu sprzedaży oraz zastosowanie chatbotów do bieżącej obsługi klienta umożliwia poprawę ogólnego zadowolenia oraz zwiększa wydajność sklepu internetowego. Dodatkowo, możliwa jest ciągła poprawa produktywności zastosowanych rozwiązań. Nieustannie przesyłają one dane, na podstawie których można analizować ich skuteczność. Oprócz przedmiotu *informatyka* w programie nauczania zagadnienia te poruszane są na wielu przedmiotach m.in. *prowadzenie sprzedaży, prowadzenie działalności handlowej*. Uczniowie wyposażani są w umiejętności związane z obsługą programów: biurowych; obsługi sprzedaży i gospodarki magazynowej; tworzenia prezentacji i grafiki; wspomagania operacji finansowo-księgowych, kadrowo-płacowych, prowadzenia księgi przychodów i rozchodów, obliczania podatków, sporządzania sprawozdań statystycznych, obsługi zobowiązań wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych; innych aktualnie stosowanych w działalności handlowej.

W ramach opracowanych programów nauczania na kierunku technik handlowiec nie są wprowadzone odrębne przedmioty uwzględniające kwestie z zakresu zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu. Zagadnienia te ze względu na ich aktualność są poruszane na różnych przedmiotach m.in. *geografia, biologia, chemia*. Ponadto treści te wchodzą w zakres podstawy programowej takich przedmiotów *biznes i zarządzanie*. Również w ramach innych przedmiotów, które realizują efekt kształcenia *Bezpieczeństwo i higiena pracy tj. rozróżnia pojęcia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią*.

Uczniowie w umiejętności w obszarze zielonej transformacji, w tym zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu oraz umiejętności cyfrowych wyposażani są też w ramach podejmowanych przez szkołę inicjatyw. Przykładem są:

- 1) Sprzątanie świata pod hasłem: Sprzątanie Świata łączy ludzi (wrzesień 2023 rok);
- 2) Wyjazd na Retail Show - Międzynarodowe Targi Wyposażenia Technologii i Usług dla Handlu w Warszawie (listopad 2023 rok);
- 3) Szkolny etap Olimpiady Wiedzy Ekologicznej (luty 2024 rok);
- 4) Dzień Bezpiecznego Internetu – poruszenie zagadnień na lekcjach informatyki i wykonanie przez uczniów prac z zasadami netykiety (luty 2024);
- 5) Międzyklasowy Turniej z okazji Dnia Ziemi - wystawa prac: plakaty proekologiczne (kwiecień 2024 rok).

Bardzo ważną kwestią z punktu widzenia jakości kształcenia jest analiza wyników egzaminów w zawodzie technik handlowiec. Szczególnie dotyczy to części praktycznej, gdyż pokazuje w jakim zakresie szkoła przygotowuje do wykonywania zawodu. Do 2019 roku możliwa była tylko analiza ilościowa, ze względu na brak szczegółowych danych z OKE. Od 2019 roku możliwa jest również analiza jakościowa praktycznej części egzaminu. Efekty analizy są podstawą do formułowania wniosków do dalszej pracy. Działaniami, które wdrożono na podstawie ww. analiz były np.: modyfikacja wymiaru godzin przeznaczonych na realizację wybranych treści dla danego działu w ramach nauczanego przedmiotu, modyfikacja bazy dydaktycznej.

¹² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. z 2019 r. poz. 991)

W zawodzie technik handlowiec po zdaniu egzaminu uczeń zdobywa kwalifikacje:

- HAN.01. Prowadzenie sprzedaży.
- HAN.02. Prowadzenie działań handlowych.

Tabela 3.

Wyniki egzaminu w zawodzie technik handlowiec w kwalifikacji HAN.01. i HAN.02. w 2023 i 2024 roku

Symbol	Zdało egzamin	Liczba świadectw	Zdawalność w województwie podlaskim
2023 rok			
HAN.01.	10	100%	89,8%
HAN.02.	12	83,4%	88,6%
2024 rok			
HAN.01.	12	100%	88,5%
HAN.02.	9	100%	100%

Źródło: Źródło: Informacja o wynikach egzaminu zawodowego - 2023 r.; dostęp on-line: https://www.oke.lomza.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1916; Informacja o wynikach egzaminu zawodowego - 2024 r.; dostęp online: https://www.oke.lomza.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1991.

W roku 2023 egzamin w zawodzie technik handlowiec w kwalifikacji HAN.01. zdało 100% uczniów. Jest to wskaźnik wyższy od zdawalności w województwie podlaskim o 10,2 punkta procentowego. Nieco gorzej przedstawiała się zdawalność w kwalifikacji HAN. 02., która wyniosła 83,4%. Wyniki egzaminów analizowane są przez nauczycieli zawodów, w celu poprawy zdawalności. Ponadto organizowane są dodatkowe zajęcia przygotowujące do egzaminu teoretycznego. Znalazło to swoje przełożenie na wyniki zdawalności w 2024 roku, w którym egzamin w obu kwalifikacjach zdało 100% uczniów. Jest to wynik podobny do zdawalności w województwie podlaskim w kwalifikacji HAN.02. i wyższy w kwalifikacji HAN. 01. (o 11,5 punkta procentowego). Tak wysoka zdawalność jest bardzo ważna, gdyż egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie technik handlowiec jest formą oceny poziomu opanowania wiedzy i umiejętności z zakresu danego zawodu, ustalonych w standardach wymagań. Jego wyniki prezentowane są na dyplomie i są istotną informacją dla pracodawców o przydatności absolwenta do wykonywania wyuczonego zawodu.

Monitorowanie losów absolwentów kierunku technik handlowiec jest bardzo ważne z perspektywy oceny efektywności procesu kształcenia, jak i uzyskania informacji na temat sposobu funkcjonowania absolwentów na kolejnych etapach edukacji oraz w środowisku lokalnym i na rynku pracy. Analiza losów absolwentów kończących kierunek jest robiona systematycznie. Realizowane jest to w różny sposób m.in. poprzez kontakt z pracodawcami zatrudniającymi absolwentów, jak też z samymi absolwentami. Jeżeli chodzi o absolwentów kontakt odbywa się za pośrednictwem nauczycieli oraz mediów społecznościowych. Ponadto zbieraniem informacji na temat absolwentów zajmuje się pedagog szkolny, która też dokonuje w tym obszarze analiz. Szkoła monitoruje absolwentów nie tylko w aspekcie podejmowania pracy, ale też kontynuowania nauki na uczelniach wyższych. Źródłem analizy są też publikowane dane z monitoringu karier absolwentów publicznych i niepublicznych szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych. Zawierają one, co prawda informacje dotyczące całej polski, ale ich analiza pozwala na ocenę trendów zachodzących w kształceniu na kierunku technik handlowiec. Ponadto źródłem informacji są dane z PUP w Zambrowie.

3. Identyfikacja potrzeb i rekomendacje

1. Kontynuowanie kształcenia w zawodzie technik handlowiec w ściślejszej współpracy z pracodawcami;
1. Wzmocnienie monitoringu i analizy losów absolwentów kierunku technik handlowiec. Szkoła winna też analizować dane z monitoringu karier absolwentów, przeprowadzanego przez MEN, zawartych na stronie: <https://www.gov.pl/web/edukacja/monitoring-karier-absolwentow-publicznych-i-niepublicznych-szkol-ponadpodstawowych>³.
2. Ciągłe doskonalenie treści programowych, jak też wdrażania różnych form popularyzacji nowych trendów w gospodarce, w tym idei zrównoważonego rozwoju, czy zmian klimatu.

II. Pracodawcy są włączeni w proces projektowania, realizacji i oceny efektów uczenia się w zawodzie

- 2.1. Pracodawcy biorą udział w tworzeniu/modyfikacji programu nauczania w zawodzie.
- 2.2. Pracodawcy biorą udział w tworzeniu/ modernizacji bazy i wyposażenia dydaktycznego.
- 2.3. Pracodawcy są zaangażowani w realizację procesu dydaktycznego, w tym praktycznej nauki zawodu (organizacja staży, praktyk zawodowych).
- 2.4. Pracodawcy biorą udział w doskonaleniu zawodowym nauczycieli kształcenia zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu.
- 2.5. Pracodawcy sprawują patronat nad wybranymi klasami w ocenianym zawodzie.
- 2.6. Szkoła realizuje kształcenie dualne w zawodzie (realizacja części zajęć w rzeczywistych warunkach pracy).
- 2.7. Pracodawcy są włączeni w system diagnozowania wiedzy i umiejętności nabytych przez uczniów i praktykantów.
- 2.8. Inne formy współpracy z pracodawcami np. uczestnictwo pracodawców w promocji i rekrutacji kandydatów do kształcenia w ocenianym zawodzie; realizacja wspólnie z pracodawcami projektów edukacyjnych, w tym prezentacji, warsztatów praktycznych; udział pracodawców w radzie doradczej w analizowanym zawodzie.

Sugerowana liczba znaków 5 400 (ze spacjami)

1. Poziom dostosowania: POZYTYWNY

2. Opis potencjału szkoły

Szkoła nie ma nawiązanej bezpośredniej współpracy z pracodawcami w formie zawartych formalnych umów. Nie występuje również forma patronatu określonych przedsiębiorstw nad Szkołą.

Główną barierą w zakresie braku ścisłej sformalizowanej współpracy z pracodawcami jest ograniczona dostępność czasowa pracodawców i ich koncentracja na dominującej, głównej sferze działalności biznesowej. Jednocześnie, lokalni pracodawcy, jakimi są w zdecydowanej większości małe i średnie przedsiębiorstwa, nie dostrzegają bezpośrednich korzyści wynikających z zaawansowanego zaangażowania czasowego i inwestycyjnego w ramach współpracy ze Szkołą. W konsekwencji pracodawcy nie są zaangażowani w tworzenie programów kształcenia w zawodzie technika handlowca.

Utrudnieniem w zakresie zawierania formalnych umów jest system organizacji handlu detalicznego w Polsce, który zdominowany jest przez placówki własne i franczyzowe należące do międzynarodowych korporacji. W takiej sytuacji decyzyjność w takim zakresie należy do centrali dużej firmy handlowej, co w większości przypadków jest barierą trudną do pokonania.

Pomimo zatem braku formalnych umów można stwierdzić występowanie dosyć zaawansowanej bieżącej realnej współpracy z wybranymi przedsiębiorstwami handlowymi. Jednakże intensywna współpraca z wieloma lokalnymi przedsiębiorstwami handlowymi rozwija się na bazie organizacji staży i praktyk zawodowych. Szczególnym zainteresowaniem pracodawców cieszyły się staże płatne, w ramach których gratyfikację finansową uzyskiwał stażysta oraz opiekun reprezentujący pracodawcę. Przedsiębiorstwo, z kolei, uzyskiwało możliwość uzyskania środków na doposażenie określonego stanowiska pracy.

Należy zaznaczyć również występowanie pośredniej współpracy z pracodawcami poprzez utrzymywanie przez szkołę bezpośrednich relacji z Powiatowym Urzędem Pracy w Zambrowie. W ramach tej współpracy uczniowie klas maturalnych uzyskują cenne informacje na temat form pomocy może uzyskać absolwent średniej szkoły na współczesnym rynku pracy oraz o wsparcia przedsiębiorców na starcie. Uczniowie zapraszani są przez PUP na testy kompetencyjne, a również pedagodzy szkolni realizują działania w ramach doradztwa zawodowego.

Sytuacja rynkowa w handlu detalicznym jest również niestabilna, rynek ulega procesom koncentracji, co oznacza, że z każdym rokiem jest coraz mniej placówek handlowych, a wiele z nich boryka się z bieżącymi problemami ekonomicznymi, oscylując na granicy rentowności. Z całą pewnością nie sprzyja to podejmowaniu dodatkowych aktywności i inicjatyw, które wymagają dodatkowego zaangażowania czasowego i organizacyjnego, w tym prezentacji, wizyt w szkołach, organizacji dni otwartych, itp.

Stwarza to możliwość współpracy w ograniczonym zakresie, głównie w odniesieniu do organizacji praktyk i staży zawodowych. W odniesieniu do analizowanej Szkoły spektakularnym pozytywnym przykładem takich relacji w nieodległej przeszłości była współpraca z placówką handlową firmy Tesco w Zambrowie, gdzie organizacja praktyk, w tym opieka firmy nad praktykantami przebiegała wzorcowo.

Oprócz innych specjalności, szkoła kształci uczniów w zawodzie technik handlowiec, obecnie jest to 41 osób.

Przygotowany przez Szkołę program praktyk zawodowych obejmuje następujący harmonogram:

II klasa – dwa tygodnie praktyk

III klasa – dwa tygodnie praktyk

IV klasa – 2 tygodnie praktyk.

Program praktyk, z uwzględnieniem liczby uczniów w zawodzie handlowca, uzgadniany jest następnie z przedsiębiorstwami, w których istnieje już tego typu nawiązana współpraca. W wielu przypadkach inicjatywa znalezienia i wyboru miejsca praktyki leży w gestii samych uczniów. W przypadku zawodu handlowca co to w zdecydowanej większości firmy handlowe różnych branż. Pozytywnym zjawiskiem jest, iż praktycznie Szkoła nie spotyka się z odmową w zakresie organizacji praktyk uczniowskich.

Dodatkowo, w praktyki realizowane są również w ramach programu Erasmus, czego przykładem są wyjazdy uczniów z nauczycielami do Grecji pod koniec września 2024 roku. Uczniowie Szkoły zdobywali tam doświadczenie zawodowe w formie praktyk w lokalnych placówkach handlowych. Pozwala to uczniom zdobyć doświadczenie w środowisku międzynarodowym, co jest szczególnie istotne w handlu, który sam w sobie jest dziedziną zdominowaną przez podmioty sieciowe należące do międzynarodowych korporacji handlowych.

Efektem niesformalizowanej, lecz realnej współpracy z pracodawcami jest podejmowanie zatrudnienia przez znaczną część uczniów piątych klas. Praca ta wykonywana jest najczęściej w niepełnym wymiarze czasowym, zarówno w zawodach zgodnych z profilem nauczania, jak również w innych zawodach. Tego rodzaju naturalne połączenie edukacji szkolnej z realną pracą powoduje, iż absolwenci Szkoły mają już na starcie swojej kariery zawodowej określone doświadczenie, które pomaga im odpowiednio odnaleźć się na rynku pracy.

Pośrednia forma relacji z pracodawcami polega również na monitorowaniu losów absolwentów Szkoły. Badanie to polega na pozyskiwaniu informacji bezpośrednio od absolwentów i ich rodzin, jak również nawiązywaniu kontaktów w tym zakresie bezpośrednio u lokalnych

pracodawców. Na tej podstawie pozyskiwane są informacje, a następnie wyciągane wnioski w zakresie modyfikacji programów nauczania i tematyki prowadzonych zajęć edukacyjnych.

3. Identyfikacja potrzeb i rekomendacje

Znajomość rynku pracy na podstawie relacji z pracodawcami pozwala Szkole na bieżąco monitorować zmiany i tendencje na nim zachodzące. W efekcie, szkoła w ciągu ostatnich pięciu lat dwukrotnie zwiększyła liczbę miejsc w klasach w zawodzie handlowiec.

Uwzględniając ten kierunek rozwoju handlu (sieciowość i umiędzynarodowienie), Szkoła w coraz szerszym zakresie powinna dążyć do rozwijania praktycznych umiejętności handlowych właśnie na gruncie tego typu wymiany i współpracy o charakterze międzynarodowym.

Innym kluczowym czynnikiem rozwoju handlu detalicznego jest e-commerce, czyli handel oparty na rozwiązaniach internetowych. Ten aspekt powinien być w coraz szerszym zakresie uwzględniany w modyfikacji programów nauczania w odniesieniu do zawodu handlowca. Handel internetowy stwarza wymogi posiadania umiejętności odmiennych niż w handlu stacjonarnym, w tym m.in. aktywności promocyjnej w mediach społecznościowych, opracowanie oferty wirtualnej, analiz internetowych, działań w zakresie logistyki. Są to nowe umiejętności handlowe, które Szkoła w niedostatecznym dotychczas zakresie uwzględnia w procesie nauczania. Stwarza to zatem dużą szansę nawiązania współpracy z przedsiębiorstwami handlowymi zajmującymi się e-commerce, która miałaby charakter online, czyli spotkań, prezentacji i komunikacji w formule internetowej. Biorąc pod uwagę fakt uniwersalności internetu, stwarza to szansę nawiązania współpracy z pracodawcami działającymi „w sieci”, co stworzyłoby Szkole nieograniczone wprost możliwości włączenia pracodawców w proces projektowania, realizacji i oceny efektów uczenia się w zawodzie handlowca.

Podjęcie aktywności w tym zakresie stworzy Szkole niepowtarzalne szanse rozwijania zaawansowanych relacji ze środowiskiem handlowym, a uczniowie mieliby możliwość rozwijania swoich kompetencji zawodowych odpowiadających rozwijającym się trendom w handlu detalicznym. Wymaga to jednak od dyrekcji szkoły i nauczycieli w zawodzie handlowca otwartości na relacje typu online, w tym odbywanie praktyk zdalnych z realnym przebywaniem uczniów w pracowni szkolnej lub w domach (w formie praktyk o charakterze homeworking).

Zalecany jest rozwój współpracy z pracodawcami poprzez praktyki z możliwością ich dofinansowania. Zwiększyłoby to zakres i intensywność współpracy między Szkołą a pracodawcami, co stworzyłoby silny impuls do zróżnicowanych form współpracy, wybiegających poza zakres organizacji i realizacji praktyk zawodowych. Należy przyjąć założenie, że pracodawcy – działając zazwyczaj na trudnym konkurencyjnym rynku – podchodzą do tego typu działań w formule transakcyjnej, tj. uwzględniając ponoszone nakłady (w zakresie opieki nad praktykantami) oraz spodziewanymi kosztami (częściowe i ograniczone wsparcie przy wykonywaniu bezpośrednich obowiązków zawodowych) oraz możliwość późniejszego zatrudnienia obecnych uczniów-praktykantów.

III. Szkoła prowadzi skuteczną politykę kadrową

- 3.1. Szkoła zapewnia kadrę posiadającą odpowiednie kwalifikacje i kompetencje adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów uczenia się, które są dostosowane do potrzeb rynku pracy i pracodawców na ocenianym kierunku.
- 3.2. Zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym są prowadzone na analizowanym kierunku kształcenia przez osoby, z których większość posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza szkołą, w tym przede wszystkim na stanowiskach pracy, odpowiadające zakresowi prowadzonych zajęć.

- 3.3. Nauczyciele są przygotowani i wykorzystują nowoczesne metody i techniki w dydaktyce, w tym kształcenie on-line.
- 3.4. Nauczyciele w dydaktyce wykorzystują zasoby dostępne na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej lub rozwiązania wypracowane w ramach PO WER np. w ramach projektu „INNOWACYJNA EDUKACJA – NOWE MOŻLIWOŚCI ROZWOJOWE”.
- 3.5. Prowadzona polityka kadrowa sprzyja międzynarodowej mobilności kadry dydaktycznej.
- 3.6. Szkoła opracowała i wdrożyła system dotyczący rozpoznania indywidualnych potrzeb w zakresie kompetencji nauczycieli kształcenia zawodowego, wynikające z planu rozwoju Szkoły, i udziela wszechstronnego wsparcia w realizacji doskonalenia zawodowego, w tym szkolenia w zakresie wsparcia psychicznego uczniów.
- 3.7. Kadra kierownicza Szkoły podnosi kompetencje w zakresie wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia w szkolnictwie zawodowym.

Sugerowana liczba znaków 5 400 (ze spacjami)

1. Poziom dostosowania: POZYTYWNY

2. Opis potencjału szkoły

Jedną ze znaczących form podwyższania kompetencji personelu jest udział w wyjazdach studyjnych w formie praktyk zawodowych organizowanych w ramach projektu Erasmus+. W przypadku Szkoły w roku szkolnym 2023/24 były to wyjazdy do Portugalii i Grecji (maj 2024), w których oprócz nauczycieli brali udział uczniowie z kierunków technik handlowiec i technik ekonomista.

Przy tworzeniu i modyfikowaniu programów uczenia się Szkoła uwzględnia prognozy ministerialne i prognozy dotyczące sytuacji na lokalnym i regionalnym rynku pracy. Na tej podstawie modyfikowane są programy nauczania, a niekiedy tworzone są nowe autorskie programy, co wymaga wysokich kompetencji kadry dydaktycznej.

Szczególnych kompetencji zawodowych wymaga prowadzenie zajęć rewalidacyjnych dla uczniów ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym – dla uczniów z niepełnosprawnościami intelektualnymi w stopniu lekkim. Dotyczy to głównie 17 uczniów z orzeczeniami w zakresie niepełnosprawności, z których większość wybrała zawód technika handlowca. Nauczyciele szkoły wspierani są przez panią psycholog, która w wymiarze 12 godzin tygodniowo zajmuje się uczniami w formie poradnictwa w odniesieniu do uczniów.

Formą obiektywnej weryfikacji realizacji programów i jakości nauczania są wyniki egzaminów zawodowych. Kierownictwo Szkoły wychodzi z założenia, że w sytuacji wysokiego poziomu zdawalności egzaminów i analogicznie dobrych wyników nie jest wymaga zmiana programów nauczania. Taka sytuacja ma zaś miejsce w ocenianej Szkole.

Znaczący nacisk w zakresie nauczania położony jest na zagadnienie wprowadzania rozwiązań w ramach sztucznej inteligencji (AI) do zajęć szkolnych. Przykładem są zajęcia praktyczne, podczas których uczniowie przy wykorzystaniu AI projektują reklamy w handlu, projektują katalogi i ulotki handlowe oraz wizytówki. Działania w tym zakresie możliwe są dzięki stałemu podwyższaniu kompetencji zawodowych przez dyplomowanych nauczycieli.

W Szkole zatrudnieni są nauczyciele z długoletnim stażem zawodowym posiadający wysokie kompetencje zawodowe. Kadra nauczycieli w zawodzie technik handlowiec liczy pięć osób, co biorąc pod uwagę liczbę uczniów w tym zawodzie, w pełni zaspokaja potrzeby Szkoły. Są to osoby z wieloletnim praktycznym doświadczeniem związane z handlem, co przedkłada się na jakość prowadzonych zajęć szkolnych. Co więcej, nauczyciele w zawodzie technik handlowiec stale się doszkalają, w tym w zakresie stosowania nowoczesnych urządzeń w handlu.

Wysoki poziom nauczania w Szkole znalazł odzwierciedlenie w wysokim miejscu 15 w rankingu Perspektyw w rankingu techników województwa podlaskiego w roku szkolnym 2023/2024.

3. Identyfikacja potrzeb i rekomendacje

Zaleca się, by Szkoła w maksymalnym zakresie korzystała z możliwości oferowanych w ramach programu Erasmus+. Dotyczy to zarówno wyjazdów uczniów i nauczycieli na wizyty i praktyki do innych krajów, jak również goszczenia w Zambrowie ekip uczniowskich i nauczycieli z innych krajów. Tego typu wymiana i współpraca stwarza możliwości zdobycia kompetencji funkcjonowania w środowisku międzynarodowym, które stanowi jedną z najbardziej charakterystycznych cech współczesnego handlu detalicznego. Wartość dodaną w zakresie polityki kadrowej jest również zapraszanie zagranicznych nauczycieli do prowadzenia selektywnych zajęć dydaktycznych w Szkole. Wszelkie tego rodzaju kontakty i doświadczenia pozwolą uczniom i kadrze pedagogicznej poszerzyć kompetencje zawodowe, jak również – co jest nie mniej istotne – nabyć umiejętność funkcjonowania w międzynarodowym środowisku interkulturowym. Jest to ze wszech miar wskazane również ze względu na fakt, że część absolwentów Szkoły wyemigruje do większych ośrodków lub zagranicę, gdzie takie nabyte kompetencje będą wprost niezbędne.

Należy przy tym zwrócić uwagę na znaczenie znajomości języka angielskiego przez uczniów i nauczycieli, co staje się jednym z podstawowych wymogów skutecznego funkcjonowania na współczesnym rynku pracy.

Rekomenduje się, by w ramach nauki w zawodzie handlowca uwzględniane były aktualne trendy na rynku sprzedaży detalicznej. Chodzi tu głównie o takie zjawiska rozwojowe na tym rynku, jak: wdrażanie nowych rozwiązań technologicznych, np. sklepy autonomiczne, skanowanie produktów, wirtualne „cenówki”, rozwój systemu franczyzowego (obecnie zdecydowana większość placówek detalicznych w Polsce prowadzona jest w tym systemie), rozpowszechnianie się form dystrybucji z zastosowaniem internetu (e-commerce, omnichannel, multichannel, platformy internetowe). Współczesny handel (głównie detaliczny) podlega niezwykle szybkim przemianom, co wymaga rosnących, a przy tym nowych kompetencji związanych z wyżej wymienionymi nowoczesnymi jego formami. Analogicznie, kompetencje nauczycieli w ramach zawodu technika handlowca powinny być rozwijane, z uwzględnieniem nowoczesnych i nowatorskich rozwiązań stosowanych w tym sektorze. Takie podejście umożliwi nadążanie w ramach jakości kształcenia za nowymi trendami, a absolwenci Szkoły będą poszukiwanymi specjalistami na rynku pracy.

Zalecanym rozwiązaniem jest również zapraszanie do prowadzenia wybranych zajęć i prezentacji praktyków handlu. Umożliwi to zarówno nauczycielom, jak i uczniom nową wiedzę, wybiegającą poza standardy dotychczas przyjętych programów szkoleniowych. Zajęcia szkoleniowe prowadzone przez praktyków umożliwią realizację programów nauczania w dużej zgodności z realiami współczesnego rynku, który podlega intensywnym zmianom.

IV. Szkoła dysponuje infrastrukturą dydaktyczną umożliwiającą realizację programu i osiągnięcie przez uczniów zakładanych efektów uczenia się w kontekście nowych trendów rozwojowych, potrzeb rynku pracy i pracodawców

- 4.1. Baza dydaktyczna jest zgodna z warunkami realizacji uczenia się w zawodzie określonymi w podstawie programowej, zapewniającą osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się na danym kierunku kształcenia.
- 4.2. Liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych, w tym pracowni/warsztatów są dostosowane do liczby uczniów.
- 4.3. Szkoła posiada oraz systematycznie wzbogaca i modernizuje bazę dydaktyczną, uwzględniając potrzeby wynikające z prowadzonej działalności dydaktycznej, zgodnie z

	potrzebami pracodawców, z uwzględnieniem perspektywicznego efektywnego wykorzystania sprzętu i rozwijanej infrastruktury. 4.4. Szkoła rozwija posiadaną bazę dydaktyczną w ramach analizowanego kierunku, uwzględniając możliwości dostępu do wyposażenia będącego w dyspozycji pracodawców, z którymi szkoła współpracuje, z uwzględnieniem najnowszych trendów technologicznych. 4.5. Szkoła wykorzystuje platformę elektroniczną (np. e-learningową), korzysta z zasobów e-edukacji, w procesie wsparcia efektów uczenia się na analizowanym kierunku kształcenia.
	<i>Sugerowana liczba znaków 5 400 (ze spacjami)</i> 1. Poziom dostosowania: POZYTYWNY 2. Opis potencjału szkoły Szkoła jest stosunkowo dobrze wyposażona w infrastrukturę umożliwiającą prowadzenie zajęć dydaktycznych (w tym praktycznych) na wysokim poziomie. Ze względu na niedobór własnych środków inwestycyjnych, Szkoła w szerokim zakresie wykorzystuje finansowanie z projektów unijnych do zakupu kolejnych niezbędnych urządzeń i wyposażenia pracowni. Silnym impulsem do utrzymywania infrastruktury szkolnej na wysokim poziomie jest fakt, iż Szkoła pełni funkcję ośrodka egzaminacyjnego w zawodach technik ekonomista i technik handlowiec. Wymogiem, który Szkoła musi spełniać jest prowadzenie egzaminów z wykorzystaniem wskazanych modeli i urządzeń np. kas fiskalnych o określonych, ściśle ustalonych parametrach. Wymogi w tym zakresie są tym większe, że egzaminy muszą być przeprowadzane przy wykorzystaniu urządzeń, które ze względu na wymogi ministerialne odpowiadają urządzeniom elektronicznym aktualnie stosowanym w praktyce handlowej. Szkołą nie posiada własnego centrum kształcenia zawodowego. Kwestię zajęć specjalizacyjnych rozwiązują jednak odpowiednio wyposażone pracownie, w tym pracownia handlowa. Te wyspecjalizowane sale szkolne wyposażone są w urządzenia w liczbie na tyle odpowiedniej liczbie, że umożliwia to prowadzenie lekcji w pełnej obsadzie uczniowskiej. Liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych, w tym pracowni/warsztatów są dostosowane do liczby uczniów. Technikum nr 2 w Zespole Szkół Agropresiębiorczości im. Szkół Podchorążych Rezerwy w Zambrowie ma siedzibę w Zambrowie przy Al. Wojska Polskiego 29 w byłym obiekcie koszarowym. Status budynku o charakterze zabytkowym powoduje, iż znacznie utrudnione w sensie formalnym jest prowadzenie poważniejszych prac modernizacyjnych. Z tego względu kierownictwo Szkoły decyduje się na przeprowadzenie bieżących remontów, bez ingerencji w tkankę budowlaną. Szkoła znajduje się w gestii Starostwa Powiatowego w Zambrowie, co powoduje, iż wszelkie decyzje inwestycyjne muszą być zatwierdzane przez ten organ właścicielski. Ze względu na ograniczone możliwości inwestycyjne starostwa, Szkoła maksymalnym zakresie wykorzystuje środki finansowe dostępne w różnych unijnych programach finansowych. Przykładem takiego działania jest projekt „Kompleksowy program rozwoju Zespołu Szkół Agropresiębiorczości w Zambrowie” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020. Celem projektu było nabycie kompetencji lub uzyskanie kwalifikacji zawodowych przez uczniów zmierzające do zwiększenia ich szans na regionalnym rynku pracy. W ramach projektu zrealizowano i sfinansowano m.in. staże zawodowe u pracodawców, kursy i szkolenia oraz zajęcia dodatkowe. W ramach tego projektu doposażono również pracownie w celu podniesienia jakości nauczania. 3. Identyfikacja potrzeb i rekomendacje Pełnienie przez Szkołę funkcji autoryzowanego ośrodka egzaminacyjnego stanowi czynnik pozytywny umożliwiający tej placówce nadążać z jakością nauczania za wymogami współczesnego

rynku. Pozytywnym efektem jest przygotowanie uczniów do wykonywania zawodu handlowca i ekonomisty z zastosowaniem narzędzi, sprzętu i oprogramowania stosowanego przez instytucje i przedsiębiorstwa. Z drugiej jednak strony szybki postęp technologiczny powoduje, że infrastruktura techniczna stosowane realnie w handlu i usługach ulega procesowi szybkiej tzw. moralnej dezaktualizacji. Stwarza to wymóg ponoszenia nakładów finansowych na zakup nowych urządzeń i oprogramowania. Przykładem takiego zjawiska była konieczność wymiany przestarzałych kas fiskalnych marki NK na kasy marki Posnet.

W celu uzyskania pozytywnego efektu oddziaływania ośrodka egzaminacyjnego na poziom nauczania w Szkole konieczne jest ubieganie się i uzyskanie możliwości finansowania takich zakupów. Jednocześnie, Szkoła może odpowiednio wypromować swój ośrodek egzaminacyjny, który w konsekwencji może pełnić funkcję egzaminacyjną w szerszej skali Polski północno-wschodniej.

Pozytywne aplikowanie w podobnych programach w sposób znaczący pozwoli znacząco podnieść poziom nauczania poprzez rozwój kompetencji uczniów i nauczycieli, jak również dostosować infrastrukturę szkolną do wymogów współczesnego rynku.

Biorąc pod uwagę ograniczenia w zakresie własnej infrastruktury technicznej, Szkoła powinna otworzyć się na współpracę w szerszym zakresie z placówkami handlowymi. Mogą to być krótkie wizyty studyjne we współpracujących firmach handlowych, podczas których uczniowie mogą zapoznać się z funkcjonowaniem nowych rozwiązań technologicznych w handlu. Dotyczy to rozwiązań z zastosowaniem urządzeń, których Szkoła nie jest w stanie pozyskać i zainstalować ze względu na ograniczenia finansowe i lokalowe. Działanie to bazuje na założeniu, że nie wszystko szkoła musi posiadać na swoim wyposażeniu w ujęciu własnościowym. Ważne jest natomiast, by uczniowie mieli dostęp do tych urządzeń, które są zamontowane i które funkcjonują w realnych firmach.

Oddzielnym zagadnieniem jest rozwinięcie infrastruktury dydaktycznej w zakresie software. Zaliczyć można do tego m.in. gry symulacyjne oferowane przez wyspecjalizowane firmy, takie jak Reves, Training Projects czy Conlea. Firmy te oferują gry o różnym charakterze, np. negocjacyjne, handlowe, sprzedażowe, które doskonale imitują rzeczywistość biznesową, a są przy tym atrakcyjną formą nauki dla uczniów. Dzięki wdrożeniu takich form prowadzenia zajęć edukacyjnych Szkoła może uzyskać finalny cel, jakim są absolwenci doskonale przygotowani do pełnienia różnych ról w środowisku handlowym.

V. Szkoła zapewnia uczniom wsparcie w procesie uczenia się i wchodzenia na rynek pracy

- 5.1. Szkoła zapewnia pomoc dydaktyczną i materialną, sprzyja rozwojowi zawodowemu i społecznemu uczniów poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli, pomoc w procesie uczenia się i skutecznym osiągnięciu zakładanych efektów uczenia się oraz zdobywaniu umiejętności praktycznych, także poza zorganizowanymi zajęciami dydaktycznymi.
- 5.2. Szkoła oferuje uczniom kursy i szkolenia, pozwalające na uzyskanie Dodatkowych Umiejętności Zawodowych (DUZ), istotnych z punktu widzenia wykonywania pracy na określonych stanowiskach w kształconym zawodzie.¹³
- 5.3. Szkoła zapewnia wsparcie organizacyjne, techniczne i metodyczne w zakresie uczestniczenia w e-edukacji.
- 5.4. Szkoła dąży do umiędzynarodowienia procesu kształcenia, poprzez mobilność uczniów.

¹³ Art. 122a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.) daje możliwość uzyskania przez uczniów dodatkowych umiejętności w zawodach zwiększających ich szanse na zatrudnienie.

- 5.5. Szkoła wspiera uczniów w kontaktach z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym oraz w procesie wchodzenia na rynek pracy, w szczególności współpracując z instytucjami działającymi na tym rynku, w tym uczelniami.
- 5.6. Szkoła zapewnia uczniom ze szczególnymi potrzebami wsparcie dydaktyczne i materialne, umożliwiające im pełny udział w procesie uczenia się.
- 5.7. Szkoła zapewnia uczniom dostęp do kompleksowych usług doradczo-zawodowych. Wspiera ucznia w dokonaniu oceny trafności wyboru zawodu, w podejmowaniu decyzji w zakresie zmiany kierunku uczenia się, kontynuacji nauki na poziomie szkolnictwa wyższego lub w ramach systemu szkolnictwa zawodowego, przygotowuje ucznia do wejścia na rynek pracy.
- 5.8. Szkoła realizuje doradztwo zawodowe oraz wspiera uczniów z uwzględnieniem tematyki związanej ze współczesnymi wyzwaniem edukacyjnymi np. edukacja medialna, higiena cyfrowa, cyberprzemoc, kompetencje miękkie np. praca w zespole, myślenie: abstrakcyjne, krytyczne, komputacyjne, umiejętność dzielenia się wiedzą.
- 5.9. Szkoła podejmuje działania na rzecz wsparcia zdrowia psychicznego uczniów.

Sugerowana liczba znaków 5 400 (ze spacjami)

1. Poziom dostosowania: POZYTYWNY

2. Opis potencjału szkoły

Celem realizacji kształcenia na wszystkich proponowanych w szkole kierunkach, placówka zapewnienia uczniom możliwość podjęcia nauki w poszczególnych zawodach, nawet w przypadku małej liczby chętnych, bowiem szkoła prowadzi zajęcia łączone, polegające na łączeniu 2-3 klas na czas realizacji zajęć ogólnokształcących, zaś dzieleniu uczniów na grupy podczas realizacji zajęć z przedmiotów zawodowych – zgodnie z wybranym przez nich zawodem. Kadra (składająca się m.in. z praktyków) jest odpowiednio wykwalifikowana i dostosowana do potrzeb edukacyjnych poszczególnych zawodów. Nauczyciele są dostępni także w godzinach pozalekcyjnych (zgodnie z harmonogramem dostępności nauczycieli na rok szkolny 2024/2025). Nauczyciele wspierają uczniów na każdym etapie, m.in. poprzez prowadzenie zajęć rewalidacyjnych, dodatkowo celem przygotowania do egzaminów dyrekcja przekazuje dodatkowe godziny lekcyjne (dyrektorskie).

Pedagodzy wprowadzają także innowacje pedagogiczne, np. Kreatywne powtórki z Lapbookiem (w ramach zajęć z matematyki). Organizowane są także praktyczne zajęcia na zewnątrz placówki (np. z pracownikami Wojska Polskiego).

Nadmienić ponadto należy, iż ZSA w Zambrowie stanowi ośrodek egzaminacyjny we wszystkich zawodach, w których kształci, co oznacza, że posiada pracownie dostosowane do wytycznych/wymagań egzaminacyjnych. Problemem jest jednak brak chęci/możliwości doposażania pracowni przez lokalnych przedsiębiorców, tym samym zakup nowych sprzętów jest możliwy tylko i wyłącznie z pieniędzy projektowych.

Szkoła umożliwia swoim uczniom udział w kursach i szkoleniach, dla przykładu technicy handlowcy w ramach DUŻ mają możliwość uczestnictwa i ukończenia kursu „Reklama w handlu” (nadmienić jednocześnie należy, że kurs kończy się zaliczeniem) oraz realizacji kursu prawa jazdy kat. B.

Szkoła ma wprawdzie możliwość (bowiem dysponuje zapleczem organizacyjnym, technicznym i metodycznym) w zakresie uczestniczenia w e-edukacji, jednak odchodzi od tej formy kształcenia. E-learning jest wykorzystywany wyłącznie w przypadku indywidualnego programu nauczania Ponadto nauczyciele wykorzystują portal Librus oraz media społecznościowe, np. Messenger do przekazywania uczniom materiałów, wiadomości.

Szkoła dąży do umiędzynarodowienia procesu kształcenia poprzez mobilność uczniów, bowiem co roku realizowany jest co najmniej jeden wyjazd w ramach programu Erasmus+ (w ramach jednego

wyjazdu jadą przedstawiciele min. 3 zawodów). Program cieszy się dużą popularnością wśród uczniów.

ZSA w Zambrowie odnotowuje niestety niewystarczającą liczbę lokalnych firm, które byłyby chętne do współpracy. Obecnie niewiele przedsiębiorstw zgłasza swój akces do współpracy, przy czym odbywa się ona głównie w formie technicznej, tj. podpisywania umów na czas trwania praktyk, czy też staży zawodowych. Do tej pory szkoła nie ma podpisanych umów z przedsiębiorstwami/uczelniami wyższymi o objęcie patronatem poszczególnych klas.

W ramach kontaktu z otoczeniem społeczno-gospodarczym przedsiębiorstwa organizują „dni otwarte”, warsztaty, wizyty studyjne, przyjeżdżają do szkoły, urządzają pokazy, przedstawiają nowości, którymi dysponują, przy czym efektem finalnym współpracy nie jest przekazanie maszyn/sprzętów do użytku placówki. Takie wydarzenia dają jednak możliwość nawiązania bliższego kontaktu z potencjalnymi pracodawcami, dla przykładu we wrześniu 2024 w ZSA odbyła się Giełda Pracy zorganizowana przez Młodzieżowe Centrum Kariery z właścicielką sklepu zoologicznego Saba w Zambrowie, która opowiedziała o początkach swojej działalności oraz specyfice pracy w branży handlowej, ponadto zachęciła uczniów do składania CV i rozpoczęcia z nią współpracy.

Placówka oświatowa bierze także czynny udział w zewnętrznych inicjatywach czy projektach, dla przykładu: "Podlaskie Forum Kompetentnej Młodzieży - rozwój samorządów szkół zawodowych: BEZPIECZNA PRZYSZŁOŚĆ" (organizatorzy: BFKK, UwB), projekt „Nakręć się na zawód” w ramach „Podlaskiej sieci doradztwa zawodowego”.

Dodatkowo technicy handlowcy odbywali wyjazdy studyjne na Wydział Biologii UwB, podczas których mieli zaplanowane zajęcia w zakresie oceny jakości produktów.

Istotnym jest, że placówka zapewnia uczniom ze szczególnymi potrzebami wsparcie dydaktyczne i materialne, m.in. w postaci organizacji nauczania indywidualnego. Ponadto ZSA w Zambrowie już podczas procesu rekrutacji rozpoznaje potrzeby uczniów ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi i niepełnosprawnościami i nie odsyła do innych szkół, a przyjmuje w poczet swoich uczniów i przygotowuje indywidualne ścieżki edukacyjne. Nauczyciele podkreślają dobre przygotowanie placówki do wsparcia uczniów (nauczyciele szkolą się wewnętrznie w zakresie pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami). Obecnie (stan na grudzień 2024) w szkole kształcą się 17 uczniów w orzeczeniach oraz ponad 20 uczniów z opiniami z poradni psychologiczno-pedagogicznych (w zakresie fobii, bądź niedostosowania społecznego). Wsparcie dydaktyczne jest organizowane także w formie zapewnienia odpowiednich form kształcenia uczniom cierpiącym na choroby przewlekłe.

Szkoła zapewnia uczniom dostęp do kompleksowych usług doradczo-zawodowych, bowiem w placówce jest zatrudniony doradca zawodowy. W 1 roku kształcenia uczniowie realizują obowiązkowe zajęcia z doradztwa zawodowego (w przypadku wszystkich zawodów). Ponadto, w ramach współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy do szkoły przychodzą doradcy zatrudnieni w PUP, jak również uczniowie chodzą do PUP, celem uzyskania kompleksowego wsparcia w zakresie wyboru ścieżki zawodowej. Uczniowie wypełniają także testy kompetencji oraz uczestniczą w dodatkowych konsultacjach z zakresu doradztwa zawodowego (zgodnie z indywidualnymi potrzebami). W procesie wsparcia z zakresu wyboru ścieżki zawodowej aktywnie uczestniczy także pedagog szkolny. Ponadto nauczyciele starają się „wplatać” tematy z obszaru doradztwa zawodowego (w miarę możliwości) w treść prowadzonych przez siebie lekcji (nie tylko w ramach godzin wychowawczych).

Istotnym jest, że uczniowie mają możliwość zmiany wybranego przez siebie kierunku, na początku procesu kształcenia w ZSA (głównie w 1 semestrze 1 klasy). W wyjątkowych przypadkach (kiedy uczeń nie jest w stanie przyswoić objętego programem materiału) istnieje jeszcze możliwość zmiany kierunku po 1 roku (zwykle z technikum na szkołę zawodową). Nauczyciele aktywnie uczestniczą w tym procesie, by jego przebieg był jak najprostszy; obserwują uczniów i w razie potrzeby doradają.

Szkoła wspiera uczniów uwzględniając prace w zakresie obszarów tematycznych związanych ze współczesnymi wyzwaniami edukacyjnymi. Dla przykładu uczniowie brali udział w wykładzie (prowadzonym przez funkcjonariuszy policji z Komendy Powiatowej Policji w Zambrowie) dotyczącym

handlu ludźmi i sposobów ochrony przed tym procederem. Z kolei w ramach Międzynarodowego Dnia Tolerancji uczniowie wzięli udział w wykładzie mającym na celu przybliżenie zjawiska tolerancji oraz jej braku we współczesnym świecie, prowadzonym przez zewnętrznego praktyka. W ramach obchodów Światowego Dnia Bez Przemocy, uczniowie klas pierwszych rozmawiali o różnych aspektach przemocy, zapoznali się z praktycznymi sposobami, jakie można stosować w celu tworzenia społeczeństwa opartego na szacunku i pokojowej współpracy.

Szkoła z inicjatywy Samorządu Szkolnego organizuje liczne kiermasze, włącza się także w działania wolontariatu, co sprzyja kształtowaniu kompetencji miękkich oraz pogłębia umiejętności pracy w zespole. Samorząd organizuje także spotkania z osobami znanymi (pisarze, podróżnicy) oraz inne eventy które mają za zadanie zintegrowanie uczniów, jak również kształtowanie ich kompetencji komunikacyjnych.

W zakresie wsparcia w związku z współczesnymi wyzwaniami edukacyjnymi dużą rolę odgrywają wychowawcy klas, którzy nie tylko poruszają tematy w zakresie edukacji i higieny medialnej, jak również sposobów uczenia się oraz dzielenia się wiedzą. Tematy hejtu i cyberprzemocy są poruszane podczas spotkań z funkcjonariuszami policji, jak również podczas zajęć z informatyki; ponadto psycholog (w ramach godzin wychowawczych) także omawia tematy cyberprzemocy czy hejtu w sieci.

Szkoła dba o zdrowie psychiczne swoich uczniów zapewniając im stały kontakt z psychologiem, który formalnie jest dostępny w placówce w wymiarze 15 godz., jednak w praktyce, z uwagi na dodatkowe obowiązki, jest dostępny w dużo większym wymiarze. Dodatkowo Szkoła zatrudnia również pedagoga oraz pedagoga specjalnego. Ponadto w ramach obchodów Światowego Dnia Zdrowia Psychicznego (październik 2024) uczniowie brali udział w warsztatach dotyczących stereotypów związanych z chorobami psychicznymi, poznali przy tym sposoby przeciwdziałania stygmatyzacji osób z zaburzeniami psychicznymi.

Również wychowawcy monitorują kondycję psychiczną uczniów, szkoła systematycznie reaguje na potrzeby uczniów, zaś uczniowie potwierdzają, iż wiedzą, gdzie się zgłosić, gdyby znaleźli się w sytuacji kryzysu psychicznego, potwierdzają także dostępność psychologa.

Ponadto szkoła zapewnia uczniom także strefy relaksu, których powierzchnia zostanie powiększona (w ramach swoich środków).

3. Identyfikacja potrzeb i rekomendacje

1. Zaleca się przywiązywanie większej wagi do nawiązania współpracy z uczelniami wyższymi.
2. Zaleca się stałe monitorowanie organizowanych w szkolnictwie konkursów przeznaczonych dla uczniów szkół ponadpodstawowych oraz zachęcanie swoich uczniów do aktywnego uczestnictwa w takich przedsięwzięciach. Wydarzenia konkursowe będą łatwiejsze do monitorowania po nawiązaniu współpracy z uczelniami wyższymi, które w dużej mierze same organizują, bądź biorą udział w organizacji różnorodnych konkursów.
3. Dobrze byłoby rozważyć możliwość zaangażowania lokalnych pracodawców w wybrane działania z zakresu organizacji/przygotowania programu kształcenia, dla przykładu: udział przedstawicieli lokalnych pracodawców w modyfikacjach programów kształcenia, zasad realizacji oraz szczegółowych programów praktyk zawodowych itp.
4. Zaleca się rozważenie wprowadzenia klas patronackich i doprowadzenie do sytuacji, w której na każdym kierunku kształcenia byłaby choć jedna klasa patronacka (pod patronatem lokalnego przedsiębiorstwa). Takie działanie nie tylko zwiększy prestiż kierunku, zbuduje morale uczniów, ale także wpłynie na pogłębienie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

5. Dobrze byłoby rozważyć zmianę sposobu zakończenia kursów w ramach DUZ. Obecnie kursy kończą się na zasadzie zaliczenia, a wartością dodaną kursów byłby fakt ich zakończenia dodatkowym certyfikatem.
6. Zaleca się rozważenie wprowadzenia możliwości uczestniczenia nauczycieli w cyklicznych kursach w zakresie nowych trendów pracy z uczniami, pojawiających się problemów w szkolnictwie, czy też współczesnych wyzwań edukacyjnych.

*Dodatkowe uwagi, w tym dobre praktyki, stanowiące podstawę do przyznania szkole **Certyfikatu Doskonałości Kształcenia** w analizowanym zawodzie*

Ogólna ocena Technikum nr 2 w Zespole Szkół Agropresiębiorczości im. Szkół Podchorążych Rezerwy w Zambrowie musi uwzględniać specyfikę tej szkoły, biorąc pod uwagę takie czynniki, jak: lokalizacja (miasto powiatowe), wielkość (liczba uczniów) i warunki lokalowe (zabytkowy budynek). Oznacza to, iż jest to niewielka placówka szkolna zlokalizowana w mieście powiatowym ze znaczącymi barierami wynikającymi z ograniczeń inwestycyjnych w zabytkowym budynku. Nieskazane jest zatem bezpośrednie porównywanie tej placówki edukacyjnej z dużymi szkołami średnimi zlokalizowanymi w dużych miastach, a należy znaleźć własną indywidualną formułę funkcjonowania i ewentualnie ścieżkę dalszego rozwoju.

Ze względu na ograniczenia budżetowe Starostwa Powiatowego w Zambrowie, należy wysoko ocenić dotychczasową aktywność dyrekcji Szkoły w zakresie pozyskiwania wsparcia finansowego ze źródeł pomocowych, co umożliwiło dostosowanie sprzętu (pomocy dydaktycznych) i wyposażenia pracowni do wymogów współczesnego nauczania przedmiotów handlowych. Trzeba jednak wskazać, że istnieje wiele różnych sposobów pozyskiwania sprzętu, urządzeń i oprogramowania na potrzeby dydaktyczne.

W odniesieniu do nauczania w zawodzie technika handlowca Szkoła powinna bardziej niż dotychczas uwzględnić współczesne trendy i tendencje rozwojowe, które w sposób znaczący zmieniają krajobraz handlowy w Polsce i na świecie. Podejście takie jest wprost niezbędne, gdyż brak uwzględnienia tych zjawisk prowadzić może do całkowitego oderwania się merytoryki nauczania w Szkole od dynamicznie zmieniających się realiów rynkowych.

Chodzi przede wszystkim o takie zjawiska, jak:

- Dynamiczny rozwój formuły franczyzowej w handlu i usługach. Oznacza to, że aktualnie większość placówek handlowych i usługowych funkcjonuje w tej formule, a ich udział rynkowy stale się zwiększa.
- Tzw. sieciowanie handlu, polegające na rosnącym udziale rynkowym dużych sieci detalicznych, które rozwijają się kosztem niezależnych placówek handlowych i małych sieci.
- Dynamiczny wzrost znaczenia handlu internetowego (e-commerce), co oznacza, iż konieczne jest adekwatne uwzględnienie w programach nauczania nowych niewystępujących wcześniej kompetencji i umiejętności.
- Silny rozwój sfery logistycznej w handlu hurtowym i detalicznym, ze względu na dynamikę w sferze e-commerce oraz stały wzrost znaczenia centrów logistyczno-magazynowych w ramach współczesnych łańcuchów dostaw.

Uwzględnienie powyżej przedstawionych zjawisk w programie nauczania (w tym w zakresie wprowadzenia nowych przedmiotów) implikować będzie wyraźne zmiany w sposobie nauczania przedmiotów handlowych, w dużym udziale prac przy użyciu komputerów wraz z określonym oprogramowaniem. Uwaga ta dotyczy m.in. takich nowych dziedzin, jak: tworzenie i aktualizacja internetowych witryn sklepów internetowych, wirtualna prezentacja produktów, reklama i promocja w sieci, komunikacja w mediach społecznościowych, grafika komputerowa czy zastosowanie rozwiązań w ramach sztucznej inteligencji (AI). Podejście takie ma szerokie konsekwencje, gdyż otwiera Szkole możliwości nawiązania współpracy nie tylko - jak dotychczas - z firmami handlu

stacjonarnego, ale również z firmami prowadzącymi handel i aktywność związaną z handlem (np. call centers) w formie online (zdalnej). W tym znaczeniu, znika niejako bariera geograficzna, gdyż współpraca może dotyczyć firm internetowych mających swoją siedzibę w innych regionach Polski, a nawet za granicą.

Konsekwentnie, wprowadzenie tych nowoczesnych dziedzin handlu do programu szkolnego może w sposób znaczący podnieść atrakcyjność nauki dla kandydatów, co wpłynęłoby pozytywnie na poziom rekrutacji, w tym – w odniesieniu do osób zamieszkających poza Zambrowem i jego okolicami. Tego rodzaju pozytywne przekształcenie programów nauczania sprawiłoby, że absolwenci uczelni posiadaliby umiejętności bardzo poszukiwane na rynku pracy. To, z kolei, tworzyłoby dalszą pozytywną renomę Szkoły, jako nowoczesnej placówki kształcącej uczniów w dziedzinach, które zdominują sferę handlu i usług w czwartej dekadzie 21. Wieku.

Reasumując, nauczanie w zawodzie technika handlowca w świetle niezwykle dynamicznych zmian w sferze handlu stwarza zarówno poważne zagrożenia jak i nie spotykane wcześniej szanse i możliwości. Zagrożeniem jest zjawisko „otwarcia nożyc”, co należy rozumieć jako narastające zróżnicowanie między nowoczesnymi formami stosowanym i w handlu i tradycyjnymi metodami i programami nauczania w Szkole. Z kolei, szanse i możliwości wynikają z faktu, iż nowoczesny handel internetowy bazuje na sprzęcie i oprogramowaniu, które są dostępne dla Szkoły, a relacje ze światem biznesu (handlu) można nawiązywać i utrzymywać w formie zdalnej.

